

NGDKs etiske retningslinjer for avl og oppdrett

For å få valpeformidling gjennom NGDK må paringen tilfredsstillende de etterfølgende retningslinjene, og det skal ha vært foretatt fire helsetester av hver av avlsdyrene. Det er muligheter for å søke dispensasjon fra punktene i retningslinjene.

Den generelle opinionen i samfunnet om dyrevelferd krever stadig mer av oppdretterne og vi håper at våre oppdrettere tar flest mulig av de relevante helsetestene for å forsikre seg om at avlen foregår med et best mulig utgangspunkt for god helse på valpene. Samtidig ønsker ikke klubben å ha for mange krav i sine retningslinjer for på den måten å legge for store hindre i veien som vil kunne virke begrensende på den genetiske variasjonen!

Reglene er gjeldende fra 1. april 2019.

Siste oppdatering gjeldene fra 22. november 2023.

Disse retningslinjene angir hva klubben anser som grunnleggende for oppdrett av grand danois og er NGDKs avlspolitikk. Klubben formidler kun valper ut fra kombinasjoner som oppfyller disse retningslinjene eller har søkt om, og fått, dispensasjon. I tillegg til disse retningslinjene skal også NKKs «Etiske grunnregler for avl og oppdrett» følges.

NGDK har ikke ansvar for paringer, kull eller valper; alt ansvar for oppdrettet ligger på oppdretter. Klubben gir kun valpeformidling til kull født i Norge og som registreres i Norsk Kennel Klub (NKK).

Vi anbefaler at oppdrettere setter seg inn i Hundeloven, og at oppdretter videreformidler hundeeieres ansvar og plikter til sine valpekjøpere.

NGDK søker i henhold til sine vedtekter § 1-2 å bevare den klassiske typen grand danois. Kombinasjoner hvor en eller begge av foreldredyrene er av såkalt hypertypeⁱⁱ (kontinental type) vil derfor ikke gis valpeformidling.

For å kunne søke valpeformidling gjennom NGDK må oppdretter være medlem i NGDK. Når oppdretter får valpeformidling gjennom NGDK forplikter oppdretter seg også til å delta i klubbens helsearbeid, samt å oppfordre sine valpekjøpere til å delta.

Anbefalt valpepris er 18.000 – 20.000.

Prisen på en valp bør stå i forhold til hva man kan forvente av oppdretteren. Pris og kvalitet henger ofte sammen, men dessverre ikke alltid. En erfaren oppdretter, som dermed også har bedre mulighet for å veilede valpekjøperen, vil kunne være dyrere enn en uerfaren oppdretter. En valp fra et kull som har valpeformidling gjennom NGDK, hvor det har blitt foretatt flere helsetester på foreldredyrene, og hvor foreldredyrene er godt meriterte på utstilling, vil kunne ligge i det øvre prissjiktet. Prisen vil også kunne gjenspeiles i fargen på valpene. Godt tegnede harlekens vil kunne være dyrere enn andre valper, mens feilfargede valper skal ligge under anbefalt valpepris.

Generelt

Alle avlsdyr skal være rasetyper, fysisk sunneⁱⁱⁱ og ha et godt, stabilt temperament.

Avlsdyr skal ha fylt minimum 24 måneder ved paringstidspunktet. Tisper skal ha sitt første kull før fylte fem år, dette kan utvides til seks år mot veterinærattest. Tisper skal ikke ha kull etter fylte syv år.

En tise som har hatt valper skal stå over minst en løpetid før den pares igjen, med mindre tispens løpetider kommer om lag en gang i året.

På grunn av ønske om størst mulig genetisk variasjon anbefales ikke gjentakelse av kombinasjoner (dvs. samme foreldredyr) med mindre antall valper i det første kullet tilsier det.

Generelt for paringen

Eksteriør

Avlsdyrene skal ha vært utstilt på minimum to offisielle utstillinger, og ha oppnådd minimum en «excellent» og en «very good»^{iv}.

Hverken tisen eller hannhunden skal ha blitt diskvalifisert på utstilling (fått premiegrad 0) på grunn av gemytt/temperament.

Innavlsgrad^v

Paringer med innavlsgrad høyere enn 6.25 % skal ikke foretas, dette tilsvarer NKKs faglige anbefaling.

Valper i kull med innavlsgrad høyere enn 12.5 % blir automatisk registrert med avlssperre i NKK (jfr. vedtak på NGDKs årsmøte i 2015 og 2020).

Matadoravl^{vi}

En hund som har flere avkom enn to ganger matadoravls grensen skal ikke ha flere avkom etter seg. Etter ny beregning i 2020 er matadoravls grensen for grand danois i Norge nå 14 valper.

Hunder som er over matadoravls grensen anbefales ikke videre brukt i avl. Vi anbefaler heller ikke at oppdretterne benytter hunder som er over matadoravls grensen i de andre nordiske landene (for matadoravls grenser, se de forskjellige nordiske lands RAS-dokumenter).

Helse

Merk: tilstandene under er **ikke** satt opp i en prioritert rekkefølge etter alvorlighetsgrad!

I de tilfellene hvor helseresultater ikke ligger i NKKs database DogWeb, må dokumentasjon på helsetestene sendes klubben når man søker om valpeformidling.

Dersom den ene avlspartneren har en anmerkning på en av helsetestene, må den andre partneren testes for tilsvarende. Foreldredyr med samme anmerkning skal ikke kombineres.

Hjertetester

Hunder som har arvelig hjertesykdom skal ikke benyttes i avl. To hunder som har gitt samme hjertefeil i tidligere kull skal ikke pares med hverandre.

For å få valpeformidling gjennom NGDK kreves det som minimum at begge avlsdyrene skal ha fått hjertet lyttet på av en veterinær.

Det anbefales videre at avlspartnerne har gjennomgått en full hjertesjekk med ekg og ultralyd med doppler, hos en veterinær som er spesialutdannet i kardiologi. Vi anbefaler at Norsk forening for veterinærkardiologis avlsutredning benyttes^{vii}.

Før kull nummer to skal minst ett av avlsdyrene ha gjennomgått en avlsutredning av hjertet hos en veterinær som spesialist i kardiologi.

Hofteladdsdysplasi (HD) og albueleddsartrose (AD)

For å få valpeformidling gjennom NGDK kreves det at minst ett av avlsdyrene har kjent HD-status. I tillegg anbefales at begge avlsdyrene skal ha kjent HD- og AD-status. Statusen for HD og AD skal være offisielt avlest hos NKK, eller utenlandsk kennel klubb, før paringen foretas.

Dersom ett av avlsdyrene har HD med status C (svak grad), kreves det at det andre avlsdyret er fri for HD (dvs. grad A eller B).

Dersom ett av avlsdyrene har AD grad 1, skal det andre avlsdyret være fri, dvs. ha AD grad 0.

Hund med høyere grad enn HD svak grad (C) skal ikke benyttes i avl.

Hund med høyere grad enn AD svak grad (1) skal ikke benyttes i avl.

Magedreining

Hunder som har hatt magedreining skal ikke brukes i avl.

Så langt det er mulig bør oppdretter unngå å kombinere avlsdyr hvor magedreining har vært et problem hos individer i avlsdyrenes stamtavler eller hos søsken av disse.

Øyelysning

For å få registrert valpene i NKK er det per 1. juni 2021 et krav om øyelysning av foreldredyrene. I henhold til NKKs sunnhetsutvalg sak 33/23 fra 19.10.2023 bortfaller krav om videre øyelysning for hannhunder som er øyelyst en gang etter fylte ni år.

Øyelysningen må være foretatt senest 12 måneder før paring. For norskregistrerte hunder skal øyelysningen være foretatt i Norge av en autorisert øyelyser, og øyelyseren skal registrere resultatet på ECVO-skjema i NKKs database DogWeb. Kravet har ikke tilbakevirkende kraft, dvs. frossen sæd som er tappet før kravet trer i kraft kan fortsatt benyttes.

Hunder med alvorlig, arvelig øyesykdom, herunder katarakt, skal ikke benyttes i avl. NGDK følger Norges Autoriserte Øyelyseres forenings anbefalinger ved godkjennelse av kull."

Dersom en av foreldredyrene har vært operert i ett eller begge øyne, skal dette oppgis når skjema for valpeformidling fylles ut.

Øvrige sykdommer

Andre sykdommer enn de nevnt over kan selvfølgelig også ramme rasen. NGDK ønsker at oppdrettere har fokus på følgende sykdommer og følger nedenforstående krav og anbefalinger:

- OCD (osteocondrose) – Hunder som har hatt OCD skal ikke benyttes i avl. Man skal ikke pare hunder som begge har gitt avkom med OCD i tidligere kull.

- Utposning på spiserøret (spiserørsdilatasjon) – Hund som har eller har hatt spiserørsdilatasjon som valp skal ikke benyttes i avl.
- Demodikose – Hunder som har, har hatt eller har gitt valper med demodikose skal ikke benyttes i avl.
- Wobbler – Hunder som har eller har hatt wobbler skal ikke brukes i avl.
- Spondylose – Det kan være en fordel å røntge avlsdyr for spondylose.
- Tyroksinmangel – Dersom dette er en kjent lidelse på tisper- eller hannhundsiden anbefales det å ta en test for hypotyreose, da fortrinnsvis et fullt tyroksinpanel.

Farger

Hund med farge som ikke er i henhold til standarden skal ikke benyttes i avl.

Fargekombinasjoner:

Gult pares med gult eller tigret.

Tigret pares med tigret eller gult.

Blått pares med blått eller blåavlet sort (dvs. sorte hunder som har blått bak i stamtavlen og ikke harlekin).

Sort som er blåavlet pares med blått eller blåavlet sort.

Harlekin pares med sort etter harlekin (herunder mantel). Eventuelt kan sort hund som er genetisk testet og ikke bærer blått benyttes. I henhold til NKKs regler vil valper etter kombinasjoner mellom harlekin og harlekin eller harlekin og merle ikke kunne registreres^{viii}.

Merle kan nå benyttes i avl, men merle må kun benyttes på sort etter harlekin (herunder mantel) eller sort som er genetisk testet og ikke bærer blått. I henhold til NKKs regler vil valper etter kombinasjoner mellom merle og merle, eller merle og harlekin ikke kunne registreres.

Sort etter harlekin, eller sort som er genetisk testet og ikke bærer blått, kan pares med sort (herunder mantel) harlekin eller merle.

Avlsrådet i NGDK har på sitt møte i 6. september 2023 besluttet at vi vil kunne gi kull etter fargeblandinger valpeformidling under visse forutsetninger. Avlsrådet ønsker at det bak alle kull skal ligge en plan bak paringen, og dette gjelder spesielt når det kommer til fargeblandinger. Skal man fargeblende og få valpeformidling for kullet, skal foreldredyrene ha gentest på farge og valpeformidling vil kunne godkjennes avhengig av resultatet på gentesten. Godkjenning vil være avhengig av blant annet alleler på S-locus (om foreldredyrene bærer s^p, platten/piebald). Oppdretter må også forplikte seg til å informere valpekjøpere om at det er en fargeblending, om den aktuelle valpen er av godkjent farge og hvilke konsekvenser dette vil medføre ved eventuell videre avl.

ⁱ I en rase er den genetiske variasjonen svært viktig, går den genetiske variasjonen ned øker sannsynligheten for sykdommer i en rase.

ⁱⁱ Med hypertype/kontinental type menes hunder som etter NGDKs mening ikke er tro mot den opprinnelige typen av grand danois. Hunder av hypertype kjennetegnes ved store, kraftige hoder, store lepper og mye skinn i hodet. De har ofte dårlige bakparter med fallende kryss og manglende vinkling i kne og hase. De har lett for å

være franske i forbena og er ofte lavstilte. Flere av disse trekkene vil ikke være forenlig med sunnhet. I henhold til NKKs BSI-dokument (Breed specific instructions regarding exaggerations in pedigree dogs) er nå overdrivelse i molossertype noe av det dommerne skal slå strengt ned på.

Ønsker du mer informasjon om hypertype, ta kontakt med NGDKs avlsråd på avlsrad@ngdk.no

ⁱⁱⁱ Kun friske hunder skal benyttes i avl. Har hunden en sykdom diagnostisert av en veterinær eller du mistenker at hunden kan være syk skal hunden ikke benyttes i avl. Er sykdommen av en slik art at den ikke er arvelig og ikke vil ha betydning for hverken tispene eller kullet skal dette begrunnes i søknaden.

^{iv} Årsaken til at klubben har et utstillingskrav er todelt. Det ene er at NGDK ønsker at hunder av utmerket type går videre i avlen, men det viktigste er at klubben ønsker å ha en pekepinn på hundens gemytt. Har hunden et dårlig gemytt bør det ikke være mulig å oppnå hverken «Very good» eller «Excelent» på en utstilling.

^v Innavsgrad eller innavlskoeffisient defineres som sannsynligheten for at hunden har arvet to like alleler på samme locus pga. nedarving fra samme slektning. Eller sagt på en annen måte: innavsgraden er det samme som risikoen for at avkommet skal arve to kopier som gir sykdom fra begge sider av stamtavlen. Recessive sykdommer, dvs. sykdommer som trenger to kopier av et sykt allel for å bryte frem, kan gjemme seg lenge i en rase, men fremkommer når innavsgraden går opp. Som eksempel kan nevnes at hos puddel fant undersøkelser at hunder fra kull med innavsgrad på mindre enn 6 % levde i snitt fire år lenger enn fra kull med innavsgrad på over 6 % (merk at den samme statistikken ikke nødvendigvis vil være tilfelle for grand danois).

^{vi} Matadoravl er definert som når en hund får mer enn 5 % av antall registrerte valper i rasen i en femårsperiode. For grand danois ønskes det ikke at en hund (hannhund eller tisper) skal ha mer enn 14 valper registrert etter seg i sin levetid.

Matadoravl henger nært sammen med innavsgrad, og matadoravl øker risikoen for at recessive alleler (dvs. sykdomsfremkallende gener som trenger en kopi fra mor og en fra far for å gi sykdom) får spre seg. Som eksempler kan nevnes at hos berner sennenhund dør ca. 25 % av alle hundene av en bestemt kreftform, denne kreftformen kan spores tilbake til én hannhund. Rasen dobermann har svært store problemer med DCM (dilatert cardiomyopati), dette kan spores tilbake til enkelte populære hannhunder på 1950-tallet.

^{vii} Kun veterinærer som står på listen til Norsk forening for veterinærkardiologi kan registrere resultater i NKKs database DogWeb, benyttes andre veterinærer må resultater fra undersøkelsen sendes NGDK.

^{viii} Paringer mellom to hunder med genotype Mm (harlekin og merle) er ikke tillatt pga. forhøyet sykdomsrisiko hos valpene (se NKKs «Etiske grunnregler for avl og oppdrett»).